

IN SEQUEMTEM LIBELLUM ADMONITIO.

In hoc tractatu *Virgo Devota*, id est, virginitatem publice professa, ab hominum sæcularium usu et familiaritate deterretur, et iis quibus talis consuetudo prætexi solet, explosis, simulque illius periculis ac damnis ipsi ob oculos positis, nonnulla de virtutibus ab ea maxime amplectendis adjunguntur. Et hoc est, cur editores Romani solitæ inscriptioni hanc præmiserint: *De virginis forma vivendi*. Quamvis autem ea scriptio in omnibus Ambrosii Operum editionibus beati doctoris nomen in fronte gerat, nullum tamen illius manuscriptum licuit reperire, unde intelligas haud multa, ut Ambrosio tribueretur, fuisse argumenta. De auctore igitur hoc unum colligere posse nobis videtur, eum ascetivæ vitæ fuisse addictum, cum sic loquatur: *Absit ut tu mihi soror dicaris, quæ cum talibus conversaris*. At de Opere ipso certissime affirmare possumus illud ab Ambrosiana eloquentia et eruditione procul abesse. Ipsum contende cum ejus veris libris *de Virginibus*, et calculum tuum sine dubio nobis conferes.

AD VIRGINEM DEVOTAM.

357-365 CAPUT PRIMUM. — (*Psal. XLIV, A* 11, 12.) « Audi, filia, et vide: inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, quoniam concupivit Rex speciem tuam; quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum (1). » Ipsius te devovisti esse sponsam, devota Deo diceris. Quid tibi cum hominibus sæcularibus, aut quem tractatum habes cum illis? Quid vis scire cum ipsis? Perditionem, quam ipsi sequuntur? Si castitatem quæris, hanc illi non habent: si fidem quæris, quis est fidelis in illis, quem tu comitaberis? Si autem Christum quæris, non manet in illis. Nescio quid quæras, quales amicitias vel quales fabulas habeas cum illis. Devovisti animam tuam ad destruenda omnia quæ sunt hujus sæculi: quomodo autem quæris sæculum, cui renuntiasti? **B** Reverti vis ad vomitum tuum sicut canis, aut velut sus lota iterum in volutionem, sicut scriptum est (*II Petr. II, 22*), dicente Apostolo: « Si quæ destruxi, iterum reædificabo, prævaricatorem legis me constituo (*Galat. II, 18*). » Iterum ipse repetit (2) dicens: « Quidquid in sæculo est, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum (*I Joan. II, 16*), » quod non est de Deo, sed de hoc mundo est. Item alibi dicit: « Si quis voluerit amicus esse hujus mundi, inimicus Dei constituetur (*Jac. IV, 4*). » Quid dicis, devota Deo? quid vis hominibus placere? quid desideras, vel quid quæris? Si Deum quæris, tecum est: si autem hominem quæris, non hoc devovisti. Quid sunt homines? Homines hujus sæculi: « Et sæculum transit, et **C** concupiscentia ejus: qui autem fecerit quæ scripta sunt, manet in æternum (*I Joan. II, 17*). » Quid **A** desideras, nescio. Si aurum, argentum, si vitam, si vestem splendidam; hoc tibi non placuit cum Deo, hoc Deus non admiratur, sed cor contritum et humiliatum (*Psal. L, 19*). Quid quæris homines sæculi, quos sanctus apostolus judicat Paulus, dicens: « Quorum Deus venter est, et gloria in pudendis ipsorum, qui terrena sapiunt: nostra autem conversatio in cœlis est (*Philipp. III, 19, 20*)? » Si ergo conversationem in cœlo habemus, quæ sursum sunt quærere debemus, ubi Christus est, non quæ super terram (*Coloss. III, 1*). Rogo, soror, qui sunt isti homines hujus sæculi? Fratres tuos spiritales homines non sequeris, et sequeris carnales: qui si non saturentur, murmurabunt. Misisti margaritas tuas ante porcos, qui conculcent eas pedibus suis, et conversi elidant te. Non audisti: « Vitate canes, vitate malos operarios (*Philipp. III, 2*)? » Qui sunt isti? Homines hujus sæculi, qui non sequuntur vestigia Christi. Rogo te, quid tibi demonstrant; dic mihi. Castitatem, quam non habent? Quid? fidem, quam non inveniunt? doctrinam, quam non sequuntur, nisi diabolicam sapientiam hujus sæculi? jejunium, quod odiunt? abstinentiam, quam judicant? humilitatem, quam opprimunt? sobrietatem, quam negligunt? sinceram mentem, quam non habent, nisi duplicem? verecundiam, quam projiciunt a se? Nescio autem quid vis studere cum ipsis.

366 CAPUT II. — Sed quid dicis? Ego autem converto eos ad me. Si autem ad te conversi fuerint, non tibi expedit. Quid quærit lupo cum agno? vel quid quærit canis, nisi panem? Quare autem rugit leo (*Isa. XXXI, 4*), nisi pro præda? Tu te

(1) Rom. edit. sola, et ipse Dominus Deus tuus, adorabunt eum filia Tyri.

(2) Eadem Rom. edit. Iterum idem reperitur. Et infra, Et alibi dicitur: Si quis voluerit, etc.

ipseam castam custodi, si potes. Quid vis docere A quod tu ipsa non facis? sicut dicit Apostolus: « Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt (I Joan. iv, 1). » Si autem ab ipsis doctrinam accipias, docebunt te, quod faciunt, vel quod sequuntur, concupiscentiam, fornicationem, libidinem, avaritiam, fraudem, immunditiam, impudicitiam, luxuriam, ebrietatem, improbitatem, turpiloquium, stultitiam, maleficia, homicidia, iram, rixam, et omnem malitiam. Quid dicis, misera, vel quid excusas? Devovisti animam tuam, ut ab ipsis hominibus recederes: nunc autem quid quæris? Rogo, non confundaris, quando de te illi sibi fabulas faciunt, dicentes: Ecce devota Deo, quæ nos sequitur; dereliquit enim viam suam, et per terminos agri sui erravit, viam habitationis suæ B non invenit. Venite, præoccupemus eam, et ducemus in viam nostram. Cecidisti, misera, in via lata et spatiosa, quæ ducit ad mortem. Videtur tibi esse bona, quæ mala est: sequeris eos amens, et nescis quoniam recta in foveam cadis. Memor non es arctam et angustam esse viam, quæ ducit ad vitam (Matth. vii, 13, 14)? Laboriosa tibi videtur esse, quæ bona est: oblita es dictum fuisse: « Quia per multas tribulationes nos oportet in regnum cælorum introire (Act. xiv, 21)? » Nunc autem voluntati tuæ vis studere. Non legisti Salomonem dicentem: « Bonis bona creata sunt ab initio, similiter impiis et peccatoribus bona et mala (Eccli. xxxix, 30)? » Item ipso dicente: « Initium vitæ hominis spiritualiter arguetur (3) (Ibid. 31). » « Spiritualis omnia C judicat, ipse autem a nemine judicatur (I Cor. ii, 15). » Ubi es, Deo devota? Spiritualis quidem de aliis judicans, tu ipsa judicaris. Quid quæris cum illis? « Quæ pars fideli cum infideli (II Cor. vi, 15)? » vel quæ pars sancti hominis ad carnem? Virgo potes esse corpore, sed non mente corrupta. Oculi autem tui obscæcati sunt nimio ardore libidinis, in quibus trabs subjacet: aures tuæ plenæ sunt omni spurcitia virili: pedes vero tui veloces sunt, et non sunt pigri ad januam foris. Ubi sanctitas? ubi verecundia? ubi sobrietas? ubi gravitas? ubi castitas? ubi modestia? ubi fides? ubi continentia? ubi pura mens? Ubi sunt illa omnia, pro quibus fidem tuam opposueras, quam perdidisti? « Melius enim fuerat te non vovisse et facere, quam vovere, et non facere (Eccli. v, 4). » — « Non potes duobus D dominis servire, aut Deo, aut mammonæ, » sicut scriptum est (Matth. vi, 24). « Cum perverso subverteris (Psal. xvii, 27). » — « Non potest committi pannum vetus cum novo; tollit enim fortitudinem ejus, et pejor scissura fit (Matth. ix, 16). » Volatilia ad sibi similia conveniunt; et veritas ad eos, qui operantur eam, revertetur. Absit ut tu mihi soror esse dicaris, quæ cum talibus conversaris. « Aut facite arborem bonam, et fructus ejus bo-

nos: aut facite arborem malam, et fructus ejus malos. Unaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur (Matth. xii, 33). » — « Quicumque autem 367 qualis fuerit, cum tali se jungit (Eccli. xiii, 20). » Columba dimissa de manu hominis, statim reversa est ad eum in arcam: nam corvus dimissus carnem secutus est (Gen. viii, 7), quem tu quoque vis sequi; ut non revertaris ad januam Christi. Est tibi conversatio cum bestiis agri et cum volatilibus cæli: sicut et corvus, non memoraris Dominum, qui te de diluvio liberavit: non quæris cubile tuum umbrosum et bonum, ubi requiem temporalem habuisti. Non tibi ante oculos est tempestas, atque oblita es charitatem Christi, et tenes charitatem hominum hujus sæculi, qui non habent charitatem in se, nisi diabolicam: illi autem aliam carnem sequuntur, et non desinunt quoadusque moriantur. Recede, misera, de illis hominibus; ne carnes tuas electas comedant, talos tuos evertant, et relinquantur nuda, et spoliata, sicut in cucumerario. Modo autem quid facies, quia nuda es et spoliata? Ibis ad vicinos tuos, quos ante oderas, petens ab ipsis operimentum pudoris: illi autem dare nolunt, dicentes: « Ubi est vestimentum tuum splendidum, quod ante portaresolebas? » Quid dicis, et quid respondes ei, quam frigus obligavit? Gratulantur autem in malis tuis, quæ tibi venerunt. Tunc te planges dicendo: Heu mihi miseræ, cui talia venerunt! Quid mihi profuit illa captivitas, quæ me captivavit miseram et infelicem? « Quo ibo a Spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu illices: si descendero ad infernum, ades. Si sumpsero pennas meas ante lucem, et habitavero in extremo maris; etenim illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua (Psal. cxxxviii, 7-10). » Tunc dices: « Vadam et revertar ad virum meum primarium; quia melius mihi erat tunc magis, quam modo (Osee ii, 7), » qui mihi dabat vestimenta mea, et oleum meum in tempore suo. Modo autem quid facio? Tunc revertaris in domum tuam cum fletu, unde exieras gaudens. Sedebis in angulo domus tuæ lugens et contristata, plorans die ac nocte, quærens qui simul tecum contristetur et non erit: et consolantes te, et non invenies. Et dabunt tibi eleemosynam, quos ante oderas: et movebunt capita sua super te, dicentes: Ecce quæ D erat devota Deo, modo facta est ut stercora in via, et sicut civitas quæ expugnatur. Ubi est castitas illius? Ubi sunt omnia illa, quæ eam sequebantur? Dereliquerunt enim illam, quia castitas erat dux eorum: perdidit castitatem, et fugerunt omnia illa. Modo autem quid facies, misera? Ubi sunt illi, quos insequeris? Redimant te si possunt. Quam potes dare commutationem pro anima tua, quam fraudasti per inobedientiam tuam; ut non audires fratres tuos, vel sorores, quæ tibi demons-

(3) Eadem Rom. edit., et peccatoribus mala?... Initium omnis necessitatis ad vitam hominis aqua et ignis, ferrum et sal, etc. Omnia hæc piis bona, sic

peccatoribus convertentur in mala. Vita hominis etiam spiritualiter arguetur, quia spiritualis, etc.

trabant, ne te jungeres cum hominibus sæcularibus? Nunc autem quid faciemus tibi vel quid dicemus, quos audire noluisti; nisi ut nos ipsos plangamus super te, dicentes: Parce, Domine, parce? Qui forte fletum nostrum et gemitum exaudire dignetur, ut det tibi animum convertendi ad ipsum denuo; ut rememores peccata tua, dicendo: « Quantis panibus mercenarii patris mei abundant, ego autem fame pereor? Surgam itaque, et vadam ad patrem meum, et dicam illi: Pater, peccavi in cælum et coram te; jam non sum digna vocari filia tua, suscipe me sicut unam ex ancillis tuis, ut vivam (*Luc. xv, 17-19*). » Quid si forte pro te occiderit vitulum 368 illum saginatum? Zelans enim te zelor: « Desponsavi enim te uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo enim ne, sicut serpens Evam seduxit astutia sua, sic tui sensus corrumpantur, et excidant a charitate quæ est in Christo Jesu (*II Cor. xi, 2, 3*). »

CAPUT III. — Vide ergo et cave de istis hominibus, ut mihi soror et domina nomineris. « Intra in cubiculum, clauso ostio ora Patrem tuum (*Matth. vi, 6*), » ut det tibi mentem bonam et intellectum, ut scias quos debeas sequi, et quos vitare; quia multi sunt qui fingunt se esse quod non sunt, sed mentiuntur: et nescis quoniam de anima tua agitur; ne ducant te captivam, sicut bovem qui ad occisionem ducitur: aut velut canem, ut alligetur. Ne festines sicut avis in laqueum. Audi me, remove pedem tuum de illis, sede sedula in domo tua, operare manibus tuis quod bonum est; ut habeas unde communicare possis necessitatem sustentibus. Ora sine intermissione, nec facilis videaris in plateis. Certa bonum certamen, curre velocius; ut comprehendas, in quo comprehensa es a Christo (*Philipp. iii, 12*). Audiant te homines, et lætentur de bono animo; et de mente qua vivis. « Da eleemosynam, et ecce omnia munda erunt tibi (*Luc. xi, 41*). » Non te pigeat visitare infirmos; ex his enim in dilectione firmaberis. « Non jurabis omnino, neque per verum, neque per mendacium: sed

(4) Rom. edit., *neque per cælum, neque per terram: sed sit, etc.*

A sit (4) sermo tuus: Est, est, Non, non: quod autem amplius est, a malo est (*Matth. v, 34-37*). » Irascere, et noli peccare (*Psal. iv, 5*), ad excusandas excusationes in peccatis cum hominibus operantibus iniquitatem (*Psal. cxl, 4*). Humilia te, filia, ante Dominum; quoniam « Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (*I Petr. v, 5*). » Accede ad Dominum, ut illuminet te, et non erubescas in conspectu illius (*Psal. xxxiii, 6*). Recede de voluptate sæculi, et indue te constantia virtutis. Depone vestimenta hujus sæculi, et indue te tunica perpetuitatis. Derelinque cibos istius sæculi, et accipe tibi Sancta sanctorum (5). Memorare Sidrach, Misach, Abdenago, et Daniel recusasse carnes et vinum gentilium, et accepisse sibi olera et legumina (*Dan. i, 8-12*). Memento Machabæam propter carnes porcinas passam fuisse, et filios ipsius assatos vel frixos in oleo (*II Mach. vii, 1 seq.*). Ambula, filia, in habitu sancto, cum verecundia, et sobrietate, et gravitate. Depone mendacium, loquere veritatem cum proximo tuo. Ora, filia, sine intermissione; jejuna frequenter, et da eleemosynam, « quoniam eleemosyna a morte liberat, et non patitur ire in tenebras (*Tob. iv, 11*). » Munus bonum est eleemosyna, quæ purgat omnem sordem et squalorem. Beata eris, si hæc omnia cum legeris, facias. Zelare quod bonum est, ut quod malum est obliviscaris. Benedicat te Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, benedictione qua patres nostros benedicere dignatus est Abraham, Isaac, et Jacob. Ora pro me, filia; quia et ego sollicitus sum de te, sicut scriptum est: « Orate pro invicem (*Jac. v, 16*). » Item, frater fratrem adjuvans exaltabitur (*Prov. xviii, 19*). Exaltet te Dominus in sanctitatem et dilectionem, sicut scriptum est: « Qui diligit fratrem suum, legem implevit (*Rom. xiii, 8*). » — « Impleat Dominus omnes petitiones tuas (*Psal. xix, 7*). » Præstet hoc tibi Deus Pater per Jesum Christum Filium suum, Dominum et Deum, regem, judicem, salvatorem, redemptoremque nostrum, qui est benedictus cum Spiritu sancto, per omnia sæcula sæculorum, amen.

(5) Eadem Rom. edit., *tibi escam sanctorum. Haud infeliciter.*

IN SERMONES

HACTENUS SUB AMBROSII NOMINE EVULGATOS

ADMONITIO.

Sermonum, quos in antiquioribus Ambrosii nostri editionibus persolvere est, mentionem prope fecit nemo, qui partem eorum haud mediocrem eidem sancto viro perperam attribui, et inter aliorum Patrum Opera, maxime vero beati Maximi circumferri non agnoverit. Romana editio nedum mederetur huic incommodo, alios insuper adjectos voluit ab ingenio styloque Ambrosiano magis abhorrentes, quam primi illi. Sed non unicum ejusdem editionis in ea re hoc peccatum est præterea enim et sermones non